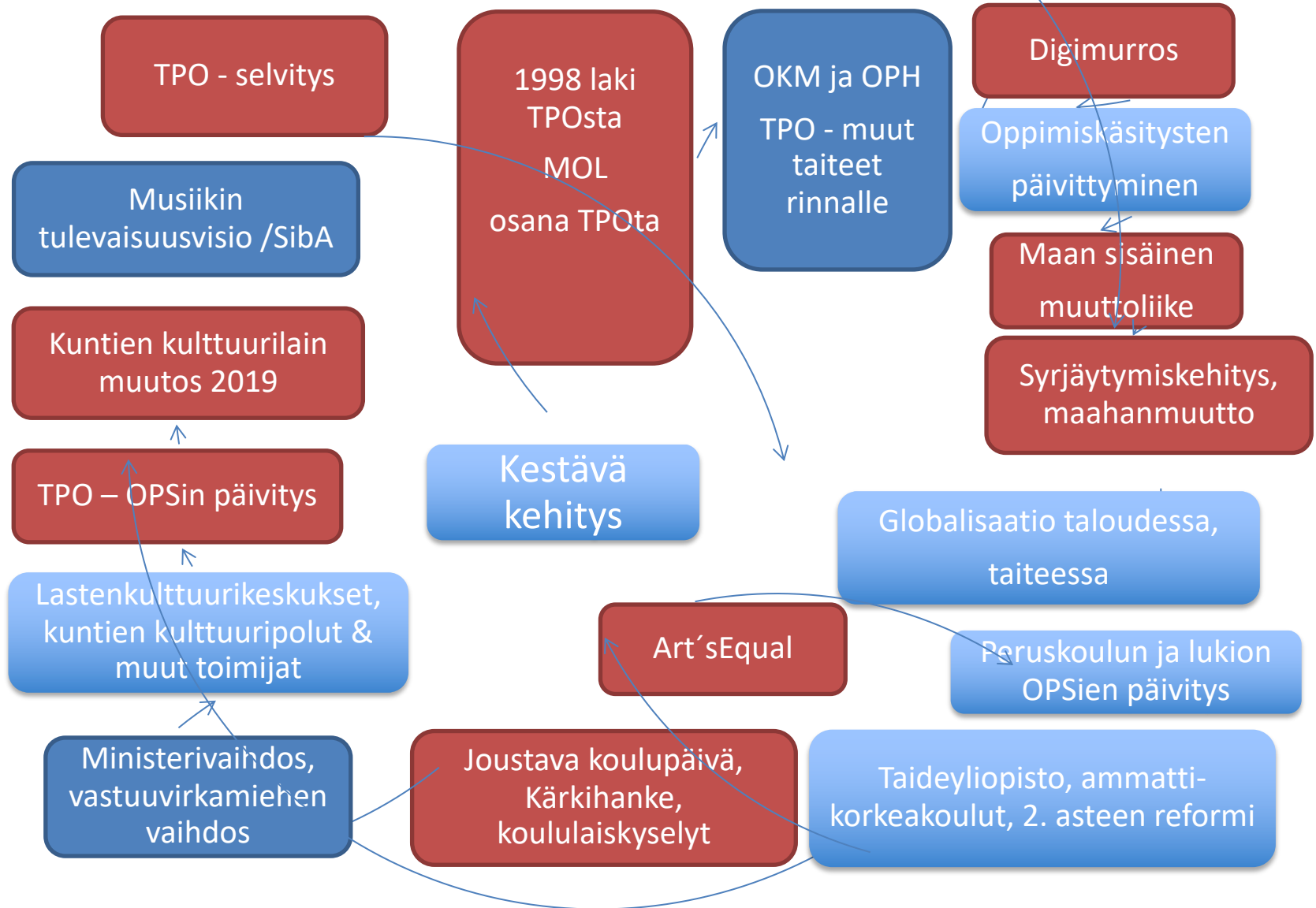

TPO - selvitys 2019

Toimintaympäristöanalyysia
kehityslinjoista ja musiikkioppilaitosten
nykyhaasteista

Paula Jordan 10.4.2019 Lappeenranta

Panta rei – muutos on pysyvää - murrosvuodet

TPO-liitto osallistuu ja ottaa kantaa 2018-2019

- Laki kuntien kulttuuritoiminnasta
- Opetus- ja kulttuuriministeriön talousarviot 2018 ja 2019
- Lausunto Taide- ja taiteilijapolitiikan suuntaviivat – mietinnöstä
- - OKM:n Joustava koulupäivä – työryhmä
- OKM:n Harrastustyöryhmä
- Suomen taidekasvatuksen Observatorio
- Art'sEqual – tapaamiset ja kysely
- OKM:n TPO-selvitys

TPO-liitto antoi vuoden 2018 aikana viisi lausuntoa ja oli kaksi kertaa eduskunnan sivistysvaliokunnan kuultavana.

- Sata2 –saavutettava taideharrastus hankkeen ohjausryhmä
- TPO:n Kestävän kehityksen kriteerit – hanke
- OPSin Luotsit2 – jäsenistön laaja koulutushanke
- Viestinnän työkirja TPO-oppilaitoksille

TPO-selvityksen tavoitteet

- luoda painetta TPO-rahoituksen lisäämiseksi hallitusohjelmaan
- saada vauhtia tilastotiedon keruulle
- selvittää kustannuspohjaa ja raportointia TPO:n sisällä ja myös vertailussa vapaaseen sivistystyöhön
- vauhdittaa muiden taiteiden vos-rahoitusta
- uudistaa kenttää vastaamaan yhteiskunnan haasteisiin
- luoda pohjaa lakiuudistukselle

Selvityksen asettaminen

- Selvityksen vaiheessa I tulee tarkastella **taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuusjärjestelmän** mahdollisia uudistamistarpeita sekä tehdä toimenpide-ehdotuksia erityisesti seuraavien alueiden osalta:
  - 1) Rahoituksen ennakoitavuus
    - Rahoitusperusteiden kehittäminen (esim. laskennalliset perusteet ja ns. seitsemän prosentin linjaus)
    - Kustannustiedonkeruun kehittäminen (esim. ohjeistus ja linjaukset)
  - 2) Rakenteellinen uudistaminen
    - Koulutuksen järjestäjien moninaisuuden huomioiminen (esim. kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö)
    - Kahden oppimäärän huomioiminen (esim. nykyisiin järjestämislupiin sisältyvät)
    - Musiikin ja muiden taiteenalojen välinen suhde (esim. yhden oppilaitoksen ja koko järjestäjäverkon osalta)
  - 3) Saatavuuden edistäminen
    - Rahoituksen piirissä olevan koulutuksen järjestäjäverkon laajuus (esim. mahdollinen laajentamisen tarve ja toteutettavuus)
    - Mahdollisuus monitaiteisiin oppilaitoksiin
- Selvityksen vaiheessa II tulee tarkastella **taiteen perusopetuksen koko rahoitusjärjestelmää, ml. valtionavustukset,** sekä
  - 1) ehdottaa, miten rahoituksen piirissä olevien oppilaitosten/ koulutuksen järjestäjien toiminnan arviointia olisi mahdollista kehittää;
  - 2) ehdottaa, miten vapaan sivistystyön oppilaitoksissa annettavaan taiteen perusopetukseen kohdistuvan (vapaan sivistystyön) valtionosuusrahoituksen suhdetta muualla annettavaan taiteen perusopetukseen kohdentuvaan valtionosuusrahoitukseen tulisi mahdollisesti selkeyttää
  - 3) esittää mahdollisia huomioita taiteen perusopetuksen yksikköhintaa ja sen määräytymisprosessia koskien;
  - 4) ehdottaa, miten taiteen perusopetuksen valtionosuus- ja valtionavustusrahoituksen välistä suhdetta tulisi mahdollisesti muuttaa;
  - 5) ehdottaa muita mahdollisia selvitystyön aikana esiin nousevia asioita.

Taiteen perusopetuksen tuntiperusteinen valtiosuus

Maaliskuu 2019

Taiteen perusopetus luo pohjaa suomalaiselle taide-elämälle

- Taiteen perusopetuksen rooli taiteen kentällä on monipuolinen. Sen avulla luodaan perustaa taiteilijan ammatille ja kasvatetaan uusia taiteen harrastajia ja yleisöjä yhdeksän eri taiteenalan voimin.
- Taiteen perusopetusoppilaitosten työllistävät vaikutukset ovat merkittävät. Taiteen perusopetuksen opettajina toimii useita tuhansia omien taiteenalojensa koulutettuja ammattilaisia eri puolilla maata.
- Yli 100 000 lasta ja nuorta tavoittavana toimintana taiteen perusopetus vaikuttaa merkittäväällä tavalla väestön taidesuhteeseen. Harrastus, johon sitoudutaan useamman vuoden ajaksi, ei nyky-yhteiskunnassa ole itsestäänselvyys. Taiteen perusopetus ei ole ainoastaan hetken elämys, vaan tarjoaa onnistumisen ja oppimisen kokemuksen, jolla on pitkäkestoisia vaikutuksia lapsen ja nuoren identiteetin kehittymiselle.
- Taiteen perusopetus on ainutlaatuinen ja vakiintunut suomalainen taiteen opetuksen instituutio, joka on osoittanut arvoaan jo vuosikymmeniä. Sitä kannattaa vaalia ja kehittää edelleen.

Opetustunnit ja kustannusperuste

Opetustuntien määrä

- Taiteen perusopetuksen valtionosuusjärjestelmän kehitys on pysähtynyt 2010 –luvun alun jälkeen.
- Opetustuntien ja järjestämislupien lukumäärää ei ole lisätty vuoden 2010 jälkeen, ja vuoteen 2010 verrattuna toteutuneiden ja myönnettyjen opetustuntien erotus on kasvanut merkittävästi.

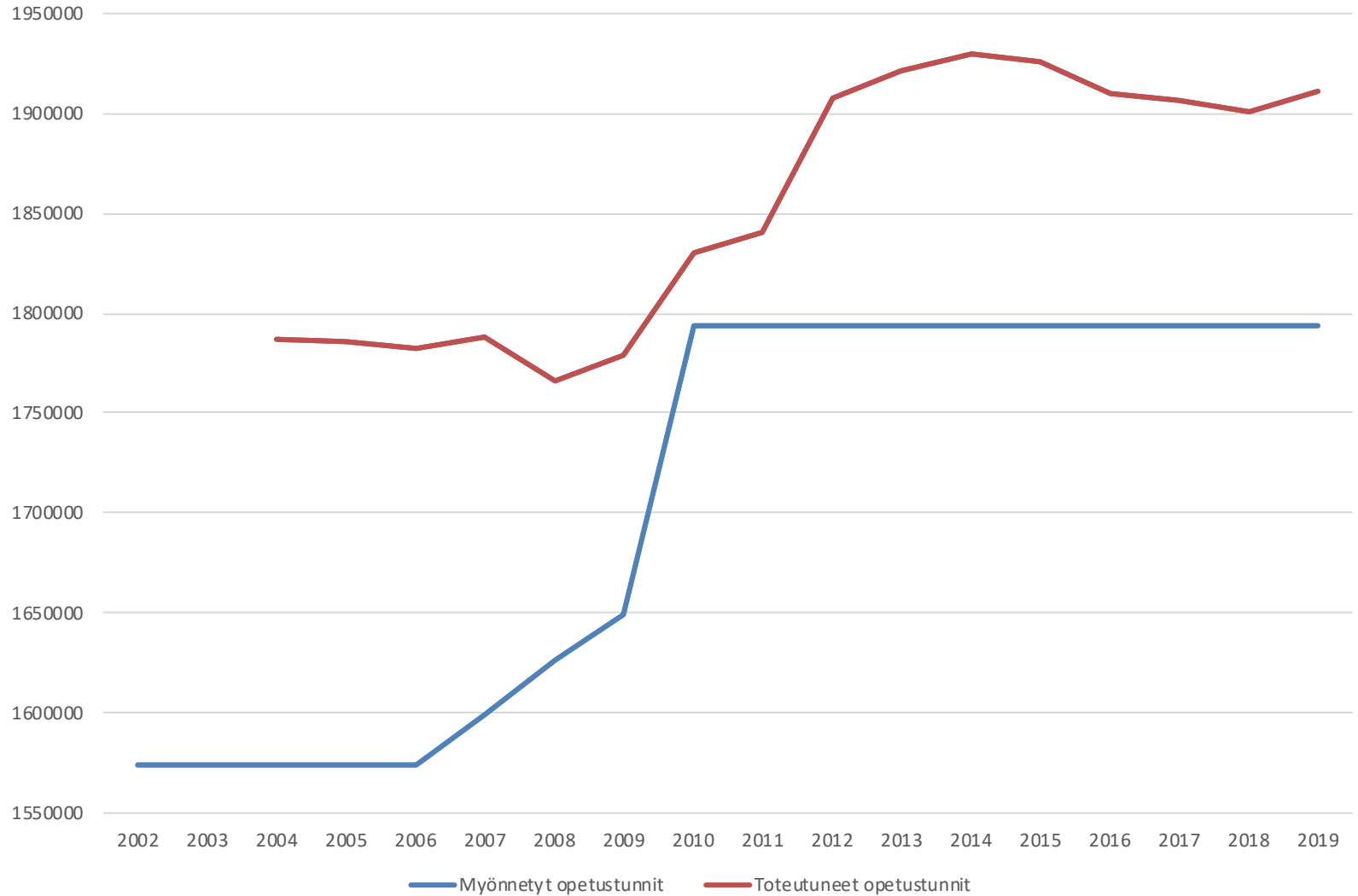
Yksikköhinnan määräytyminen

- Valtionosuusjärjestelmään on rakennettu negatiivinen kannustin.
- Yksikköhinnan laskenta perustuu syntyneisiin kustannuksiin, joten toimintaa tehostamalla valtionosuus leikkaantuu. Esimerkiksi suurentamalla ryhmäkokoja tai lyhentämällä opetustuntia saadaan säästöjä, jotka heikentävät opetuksen laatua, ja samalla pienentävät valtionosuuspohjaan laskettavien kustannusten määrää.
- Yksikköhinnan kasvu on ollut vähäistä, tai jopa negatiivista vuodesta 2012 alkaen.

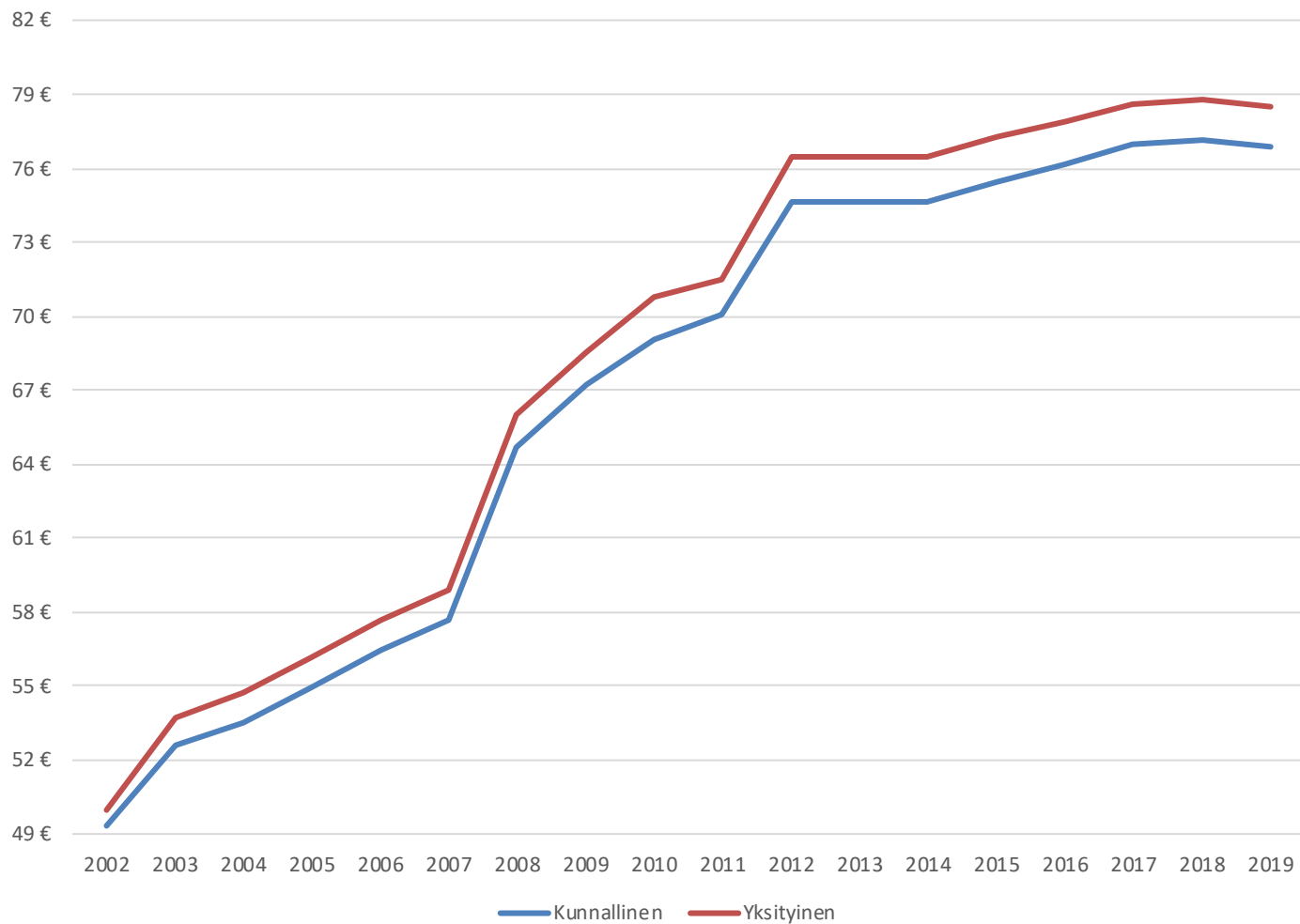

Toteutuneet ja myönnettyt opetustunnit 2002-2019

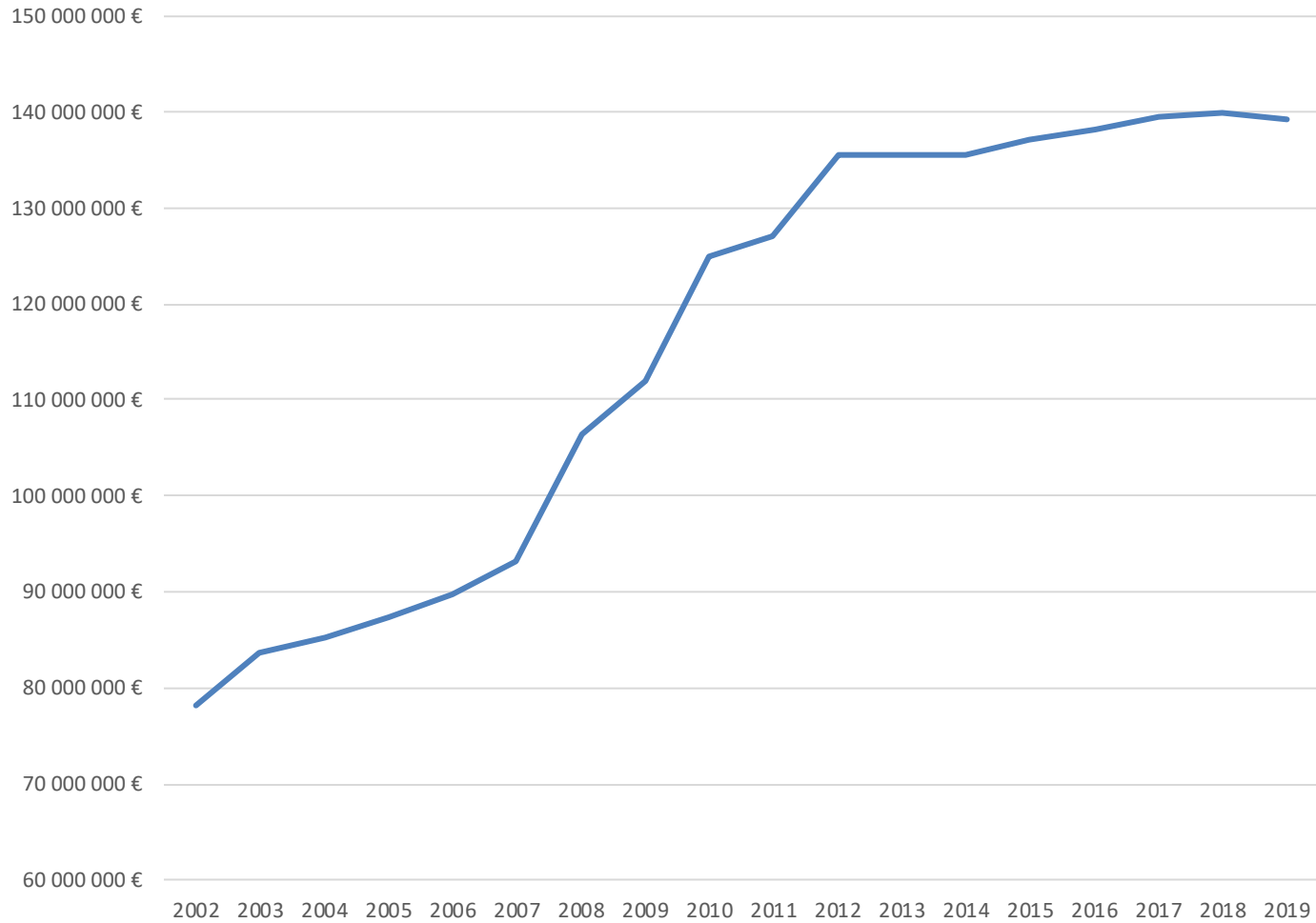
Toteutuneet tunnit sijoitettu laskennan perusteen mukaan

Taiteen perusopetuksen keskimääräisen yksikköhinnan kehitys 2002-2019

Taiteen perusopetuksen valtionosuuden kustannusperuste euroa vuosina 2002-2019

Taiteen perusopetuksen kaksi hintaa

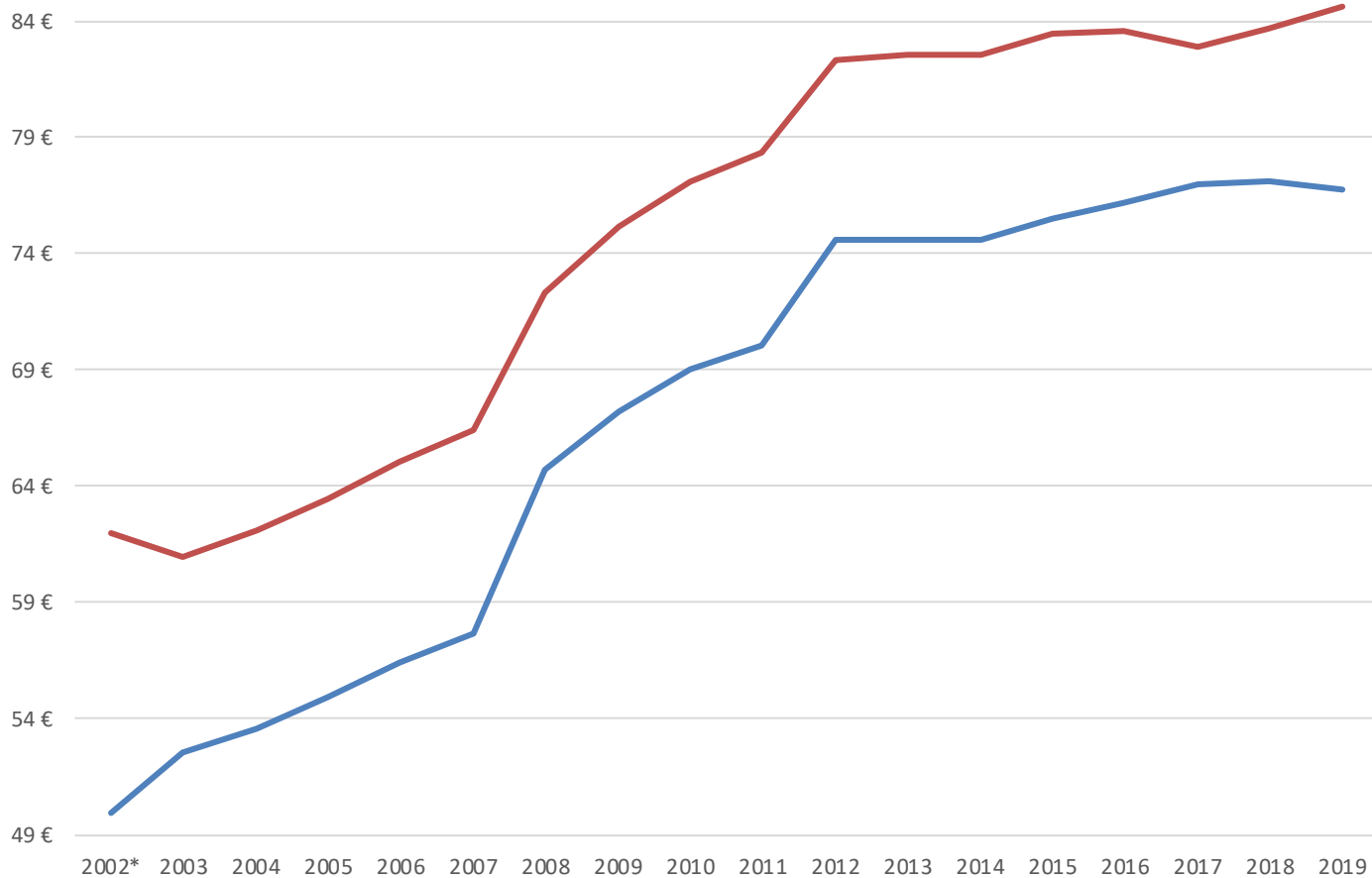
Laskennallinen järjestelmä perustuu päätökseen laskentatavasta

- Kansalaisopistoissa annettavaa taiteen perusopetusta tuetaan korkeammalla yksikköhinnalla kuin taiteen perusopetusoppilaitoksissa annettavaa opetusta.
- Taiteen perusopetuksen ja vapaan sivistystyön valtionosuuden keskimääräisen yksikköhinnan laskentaperusteet eroavat toisistaan.

Taiteen perusopetuksen kustannusraportointi ei huomioi kaikkia opetuksen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia

- Laskennassa jää huomioimatta osa mm. opetustiloista ja niiden erityisvaatimuksista aiheutuvista kustannuksista.
- Esim. lukuvuoden pituus on taiteen perusopetuksessa pidempi kuin vapaassa sivistystyössä, mikä lisää kustannuksia.

Taiteen perusopetuksen ja vapaan sivistystyön keskimääräisen yksikköhinnan kehitys (alviton) vuosina 2002-2019

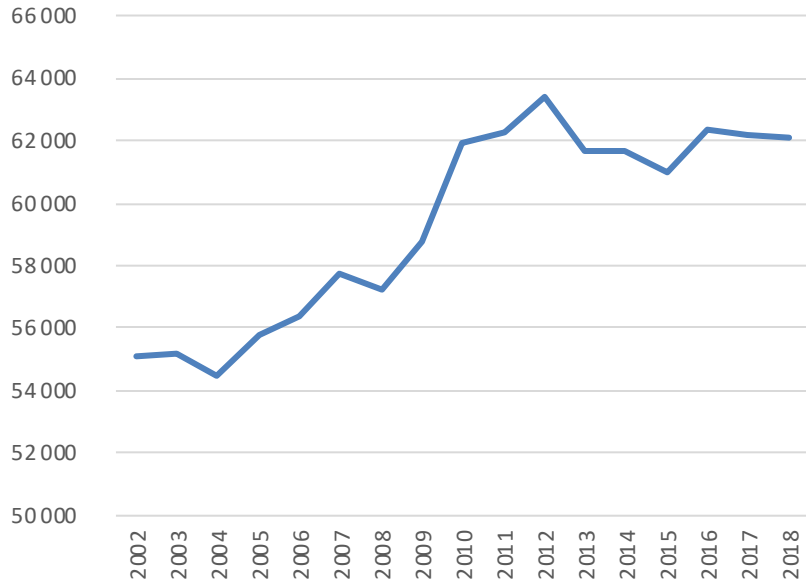
*Vuoden 2002 hinta sisältää alviton

— Keskimääräinen yksikköhinta — VST Keskimääräinen yksikköhinta

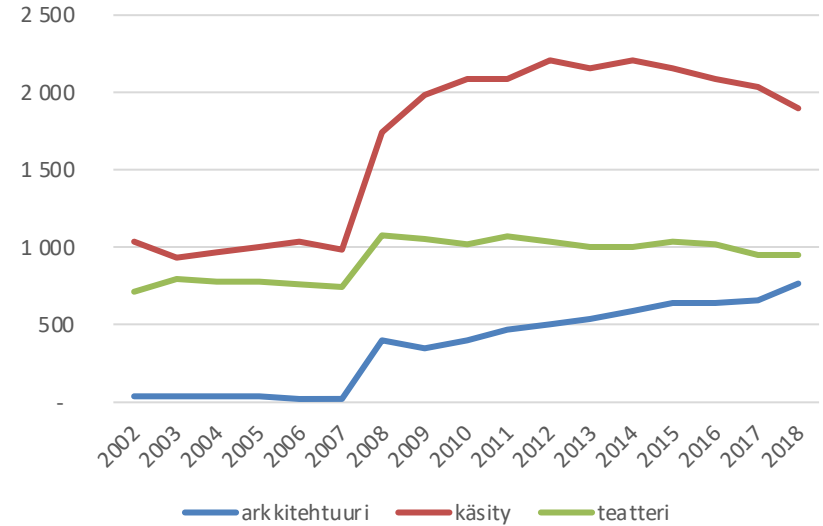
Taiteen perusopetuksen oppilaat

- Tuntiperusteista valtionosuutta saavissa taiteen perusopetusoppilaitoksissa on n. 85 500 taiteen perusopetuksen oppilasta (OPH syksy 2018). Oppilaista iso osa sitoutuu harrastukseensa useiden vuosien ajaksi.
- Oppilaitoksissa on tämän lisäksi suuri määrä niitä, jotka eivät osallistu taiteen perusopetukseen, mutta ovat mukana oppilaitoksen järjestämässä muussa toiminnassa.
- Oppilaitosten toiminnan heijastusvaikutukset ulottuvat laajalle. Vuonna 2015 tehtyyn kyselyyn vastanneet taiteen perusopetuksen oppilaitokset järjestivät vuoden aikana lähes 9 000 näyttelyä, näytöstä, konserttia tai muuta kulttuuritapahtumaa, joissa vieraili yli 750 000 kävijää.
- Kyselyyn vastasi alle sata oppilaitosta, joten todellisuudessa luvut ovat tuntuvasti suurempia.

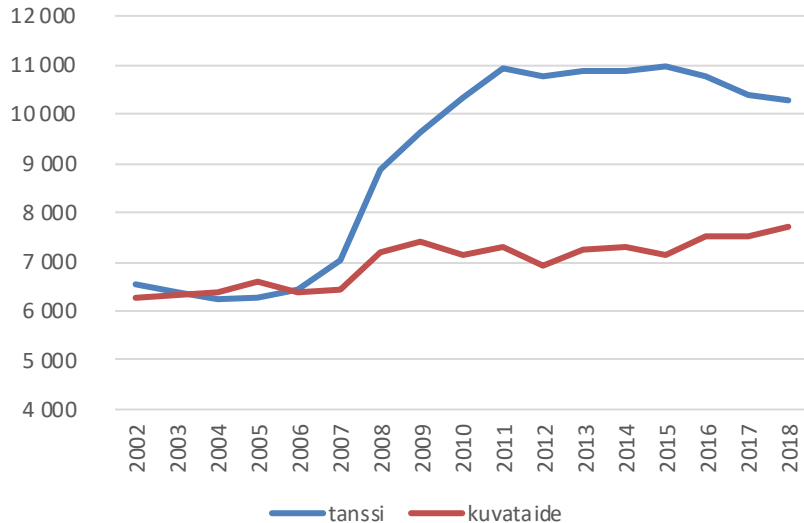
Musiikin vos oppilaitosten tpo-oppilaat

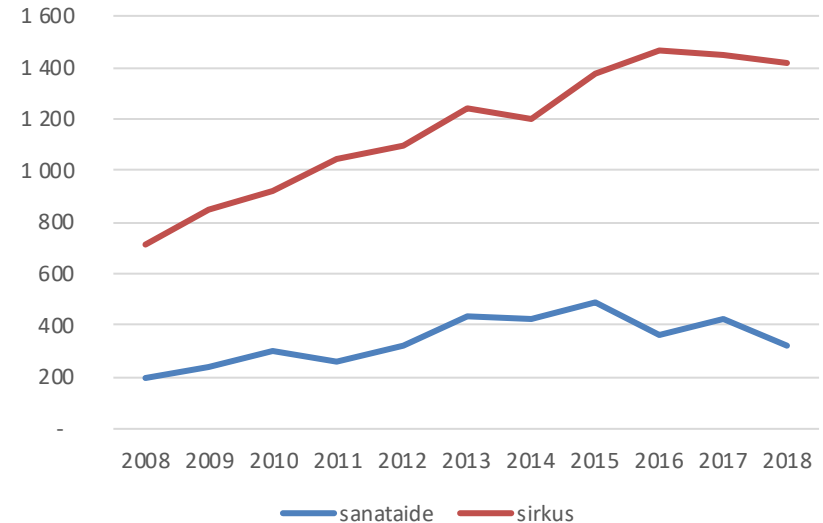
Arkkitehtuurin, käsityön ja teatterin vos oppilaitosten tpo-oppilaat

Tanssin ja kuvataiteen vos oppilaitosten tpo-oppilaat

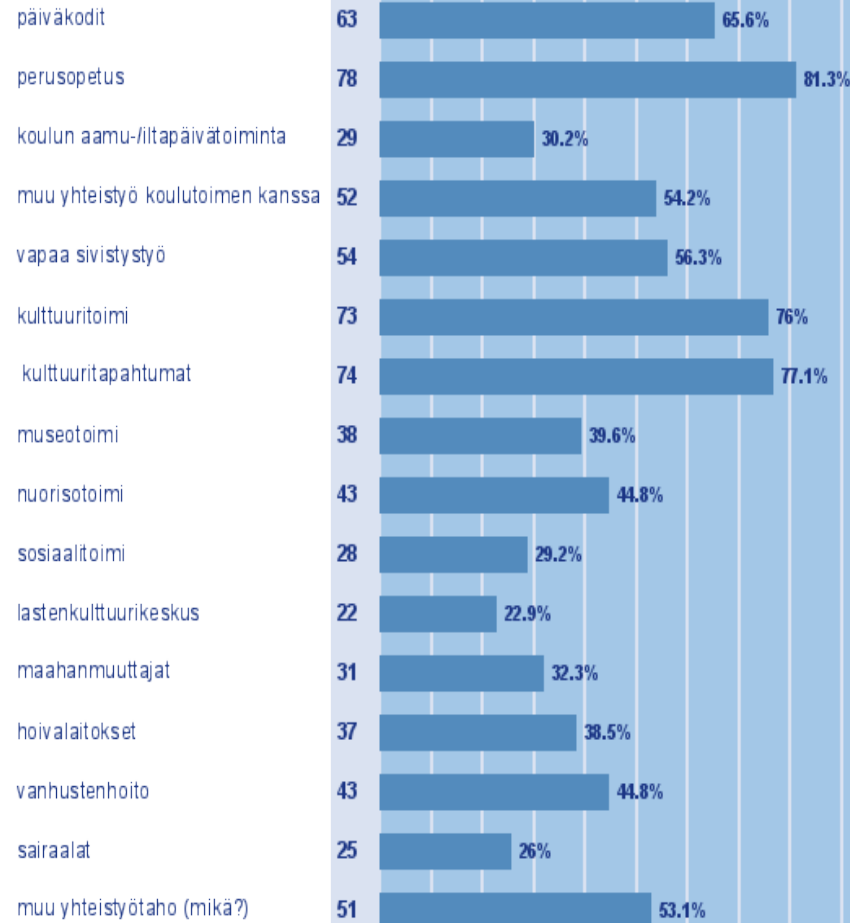

Sanataiteen ja sirkuksen vos oppilaitosten tpo-oppilaat

TPO-oppilaitoksilla on monipuoliset yhteistyöverkostot –heijastusvaikutukset ulottuvat laajalle

Oletteko tehneet yhteistyötä seuraavien tahojen kanssa
(tai tuottaneet toimintaa seuraaville tahoille) vuonna 2015?

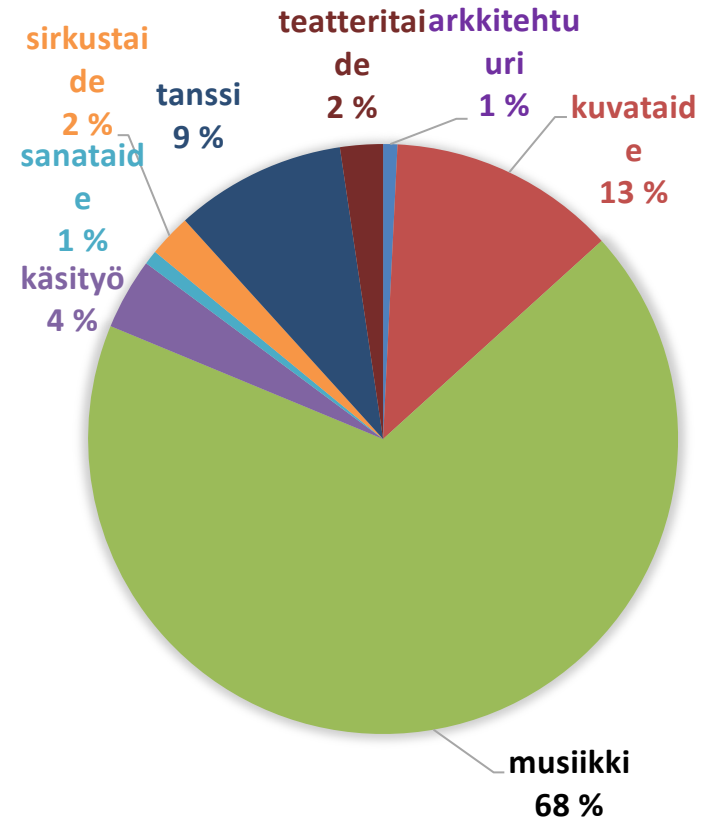

Vastaajina 106 oppilaitosta

Uusien järjestämislupien myöntäminen

- Ministeriö on myöntänyt uusia järjestämislupia viimeksi vuonna 2010. Nykyisellään järjestämislupa on 128 oppilaitoksella.
- Järjestämisluvan hakemiselle ei ole ohjeistusta ministeriön verkkosivuilla.
- Päätös, myös kielteinen, maksaa 2 045 euroa.
- Päätöksen korkea hinta on johtanut siihen, että tietoa edellytykset täyttävistä oppilaitoksista ei ole kertynyt.

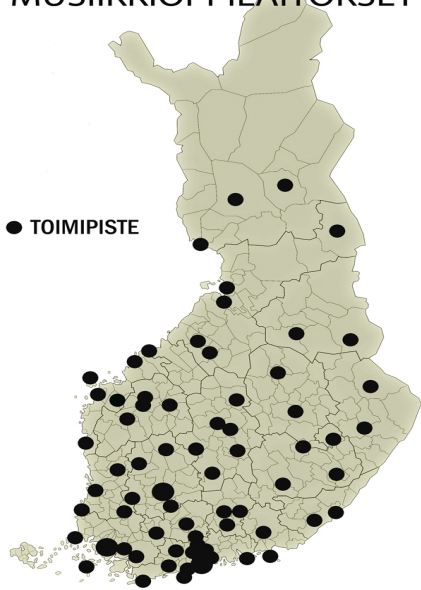

Musiikki

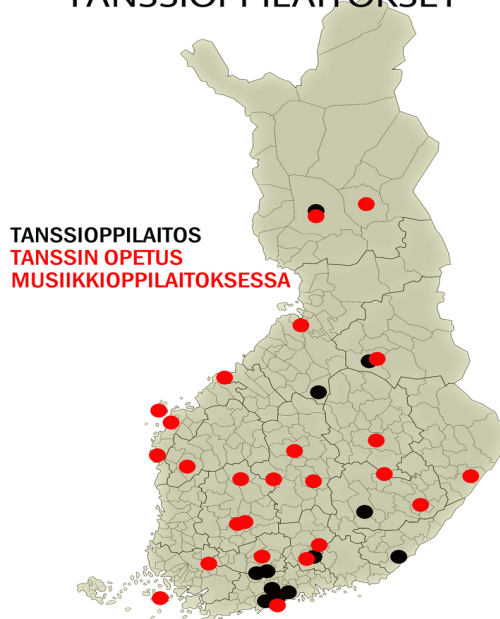
- **Yksilöopetukseen perustuvan musiikin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän turvaaminen ja lisääminen sekä ymmärryksen lisääminen yksilöopetuksen merkityksestä musiikinopetuksessa**
  - Musiikki eroaa rahoitusrakenteeltaan muusta taideopetuksesta sen edellyttämän yksityisopetuksen vuoksi. Lukukausimaksukertymä voi jäädä kahdeksasosaan ryhmäopetuspainotteiseen opetukseen nähden. Musiikin kustannusrakenteeseen vaikuttaa myös vakiintunut oppilaitosverkosto, jossa opettajat ovat paljolti viran/toimenhaltijoita ja päätoimisia tuntiopettajia, joiden palkka on jopa 70% korkeampi kuin sivutoimisen tuntiopettajan.
- **Musiikin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän turvaaminen haja-asutusalueille sekä tuntimäärän lisääminen kasvukeskuksissa**
  - Viimeisten vuosikymmenien aikana on kehittynyt haasteeksi alueellisesti epätasainen pääsy opetuksen piiriin. Mikäli musiikissa mahdollisesti vapautuvia tuntiresursseja siirretään, tulee ne suunnata musiikin sisällä kysynnän ja alueellisen tarpeen mukaan.
- **Musiikin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tukeminen ja rahoituksen lisääminen**
  - Yleisen oppimäärän rahoitusta ei kuitenkaan tule kehittää leikkaamalla laajan oppimäärän rahoitusta.

**SAAVUTETTAVUUDEN
JA SAATAVUUDEN
MONENLAISET HAASTEET**

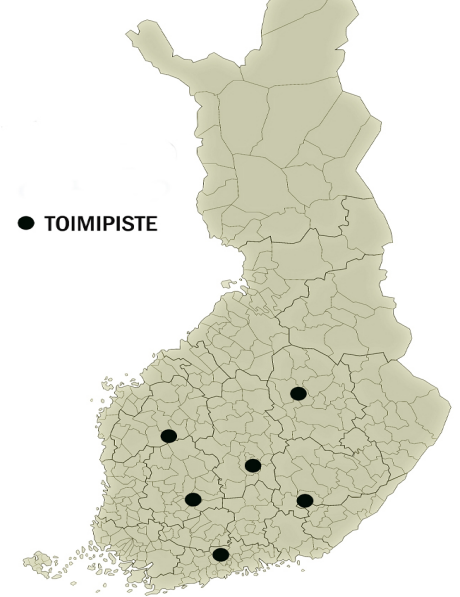
MUSIIKKIOPPILAITOKSET

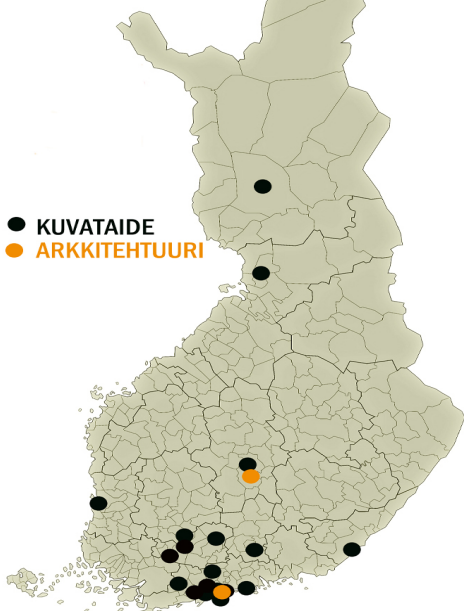
TANSSIOPPILAITOKSET

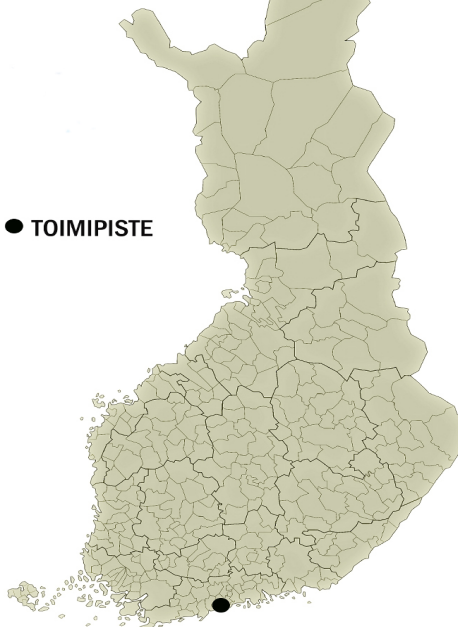
KÄSITYÖKOULUT

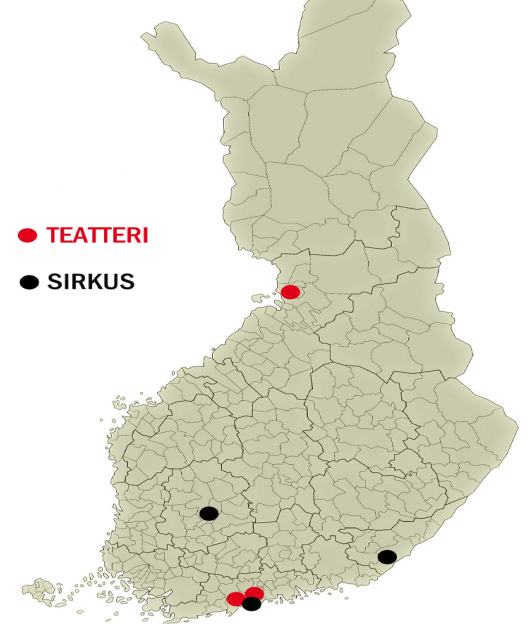
KUVATAIDE- JA ARKKITEHTUURIKOULUT

SANATAIDEKOULUT

TEATTERI- JA SIRKUSKOULUT

Vapaan sivistystyön kysely 2018 (vastaajia 84 kpl)

Yleisen ja laajan taiteen oppimäärän opettaminen opistoissa (opistojen lkm)

	Yleinen oppimäärä aikuisille	Yleinen oppimäärä nuorille	Laaja oppimäärä aikuisille	Laaja oppimäärä nuorille
Kuvataide	9	62	2	4
Musiikki	11	25	1	3
Teatteri	3	30	0	1
Käsityö	6	35	2	1
Tanssi	1	16	0	3
Sanataide	0	5	0	0
Sirkustaide	0	2	0	0
Arkkitehtuuri	0	0	0	1
Mediataide	0	2	0	0

MUUTTOLIIKKEEN VAIKUTUKSET -> paikallinen strategia

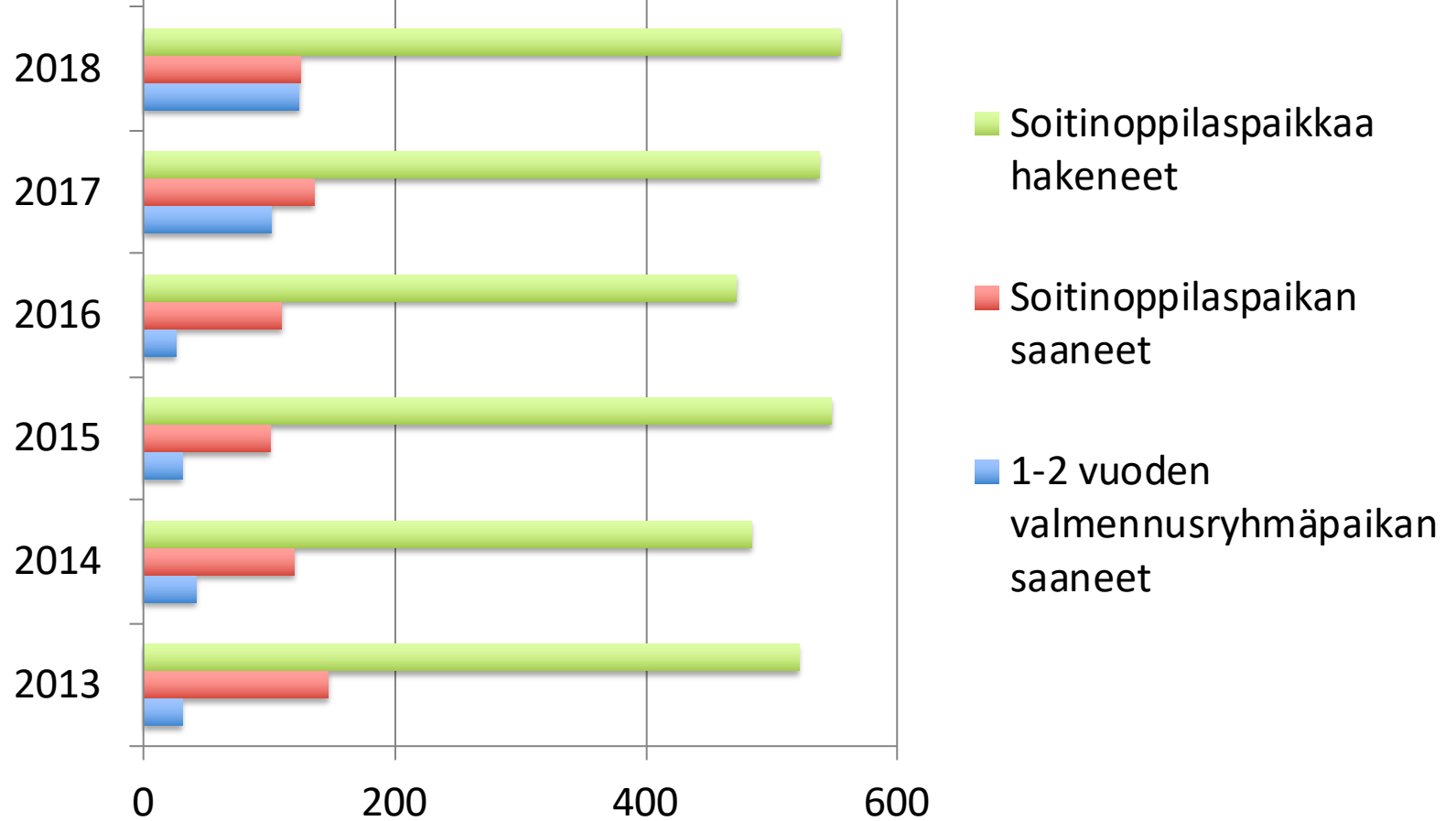
MAASSAMUUTTO

- Muutto kasvukeskuksiin on ylittänyt kaikki ennusteet v. 2012 jälkeen
- 2017-2040 ennusteet työikäisestä väestöstä kiihtyvät. 19 alueesta vain 3 aluetta kasvaa. 3 alueella väestökato yli -20 %, 8 alueella yli -10%.
- Paineet oppilasrekrytointiin/ sisäänottoon
- Väestöjen sosiaalisen ja ikärakenteen polarisoituminen
- Kasvukeskuksissa tilakustannusten nousu
- Väestötappiokunnissa opettajapula

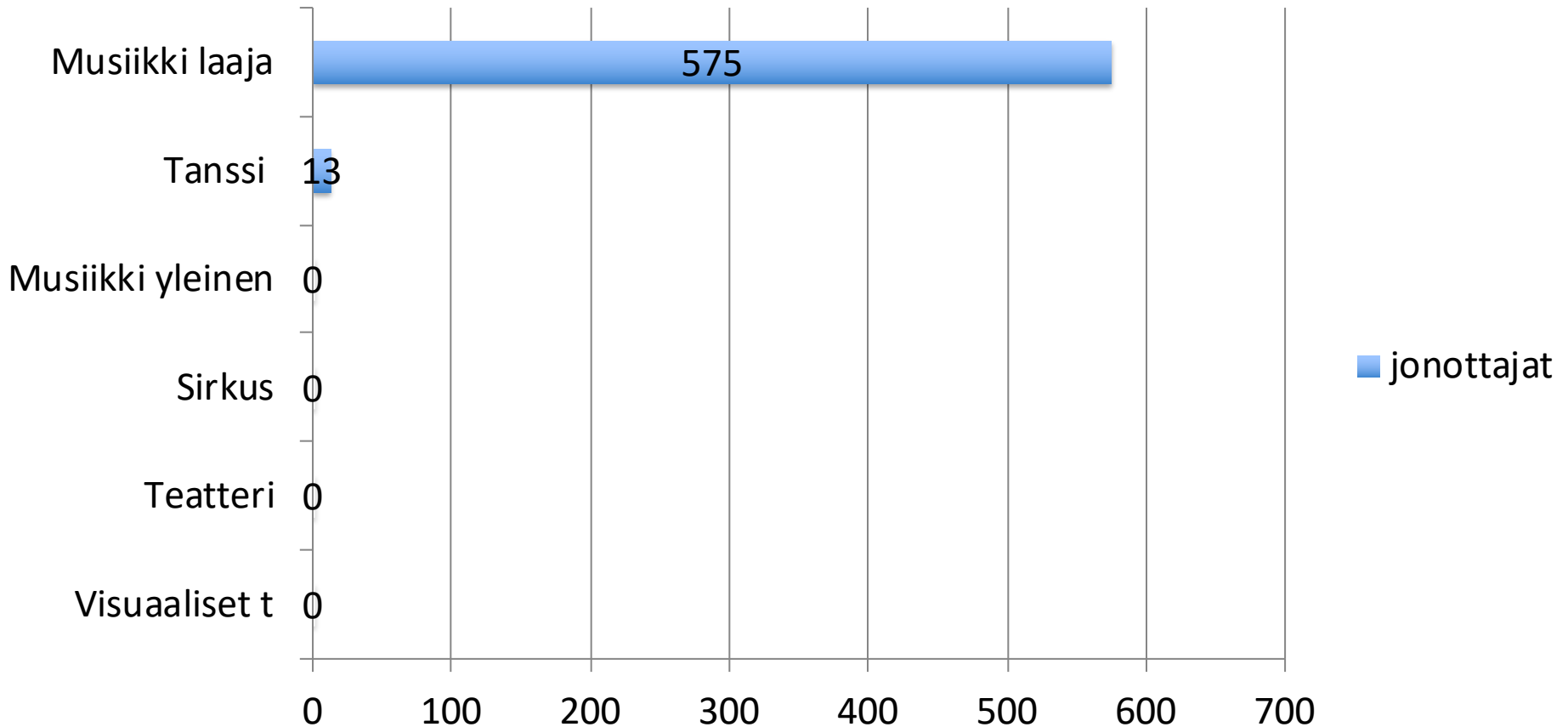
MAAHANMUUTTO

- Suurin maahanmuutto keskittyy pk-seudulle
- 2030 mm. joka kolmas espoolainen puhuu muuta kuin kotimaista äidinkieltä
- Syrjäytymiskehityksen katkaisu mm. harrastuksilla uudenlaisille kohderyhmille
- Kasvukeskusten paine suunnata yhä niukkenevat palvelut riskiryhmille. Mm. Espoossa on 2019 800 ekaluokkalaista enemmän.

Espeen musiikkiopiston soitinoppilaspaikkaa hakeneet ja saaneet

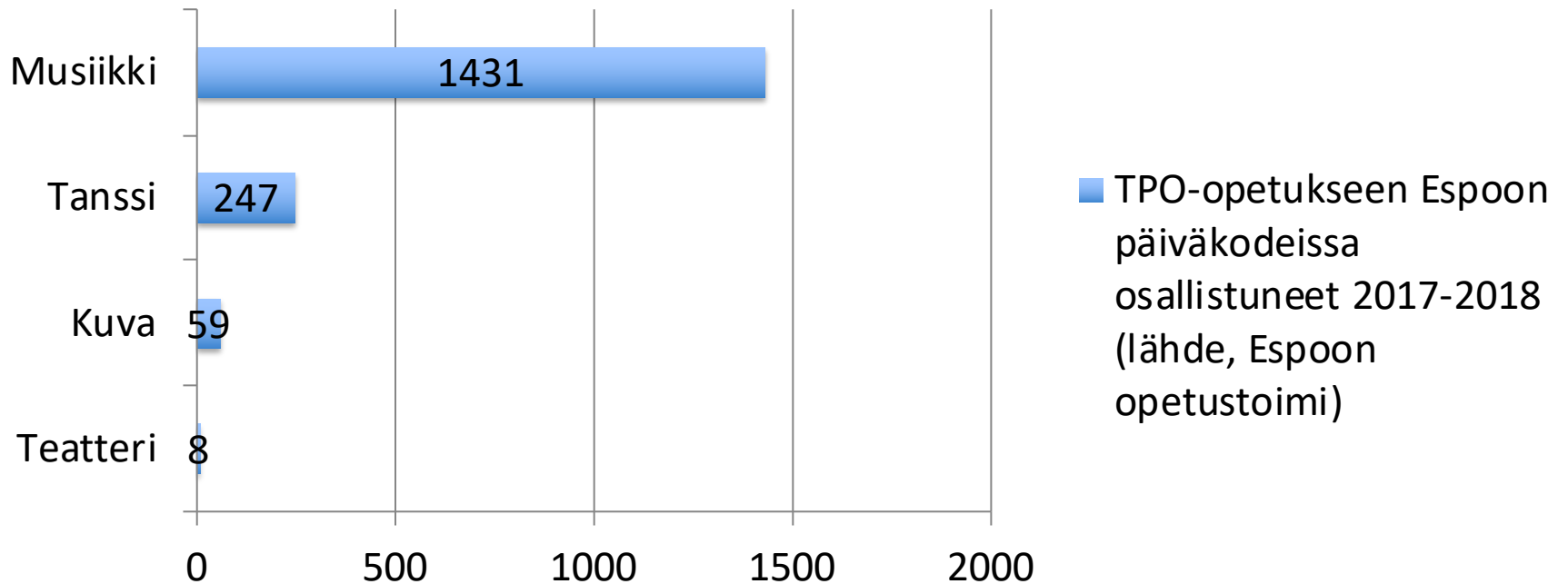

Espeen taideoppilaitoksiin hakeutuneet jonottajat 2017 (lähde: Espoon opetustoimi)

TPO-opetukseen Espoon päiväkodeissa osallistuneet 2017-2018 (lähde, Espoon opetustoimi)

Rakennemuutos haastaa jokaisen oppilaitoksen

- Mikä on oman toimintaympäristösi suurin haaste? Vaikka toiminta olisi vakaata, kannattaa proaktiivisesti rakentaa toivottua tulevaisuutta. Mikä on panoksenne ympäristönne suurimpiin yhteiskunnallisiin haasteisiin? Kuinka sanoitat sen?
- Yhdessä voimme kartoittaa ja ideoida ratkaisumalleja. Parhaat toimintamallit huomioivat paikalliset olosuhteet, verkostot, vahvuudet, heikkoudet ja visiot.
- Yhdessä voimme kehittää opetusta, johtamista ja viestintää. Uusi OPS antaa tilaa monipuoliselle oppilaslähtöisyydelle.
- Jatketaan huomenna uuden työkalun – TPO-viestinnän työkirjan avulla!